

Economische Agenda

INTERVIEW

Zie pagina 1

Economische Agenda

KIEZEN VOOR DIVERSITEIT

Zie pagina 2 + 3

Verstedelijkingsstrategie

WOONMILIEUS

Zie pagina 4.

Zuidvleugel bundelt krachten en versterkt economisch fundament

DE ZUIDVLEUGEL STAAT DE KOMENDE JAREN VOOR GROTE MAATSCHAPPELIJKE UITDAGINGEN. OM DEZE UITDAGINGEN SUCCESVOL TE ADRESSEREN, MOET DE ZUIDVLEUGEL ECONOMISCH DE ZEILEN BIJZETTEN. EEN STERKE, ECONOMISCHE STRUCTUUR IS DAARVOOR ONONTBEERLIJK.

Tegen deze achtergrond heeft het Bestuurlijk Platform Zuidvleugel opdracht gegeven voor een nieuwe Agenda Economie Zuidvleugel 2010-2020. Gedeputeerde Asje van Dijk (provincie Zuid-Holland), wethouder Henk Kool (Den Haag) en wethouder Jeanette Baljeu (Rotterdam) geven hun mening over de Economische Agenda.

Wanneer is de Economische Agenda een succes?

Baljeu: 'We zitten in een spannend economisch tijdperk. De mondiale krachtsverhoudingen in de economie zijn volop in beweging. Waar verdienen we de komende decennia ons geld mee? Daar moeten we nu over nadenken en naar handelen. Daar gaat deze Economische Agenda over. We moeten over tien jaar kunnen constateren dat we succesvol hebben ingespeeld op de economische kansen die zich nu voordoen.'

Kool: 'De Economische Agenda is een succes als er zoveel samenhang is, dat we een sterke metropool zijn. De twee grote stedelijke regio's moeten elkaar op de eerste plaats versterken en aanvullen. Over tien jaar moet een aantal economische sectoren zo sterk zijn, dat we op wereldschaal concurrerend zijn. Vanuit Den Haag denk ik bijvoorbeeld dat onze positie als Internationale Stad ook in de sector Veiligheid verder is versterkt.'

Van Dijk: 'De Economische Agenda is een

succes als we over vijf of tien jaar zeggen: De Zuidvleugel is innovatiever geworden. En daardoor meer concurrerend. Daarnaast verwacht ik dat de kwaliteit van de samenleving met dit nieuwe economische beleid een enorme impuls kan krijgen. Innovaties zorgen er bijvoorbeeld voor dat de zuidvleugel groener wordt, duurzamer, klimaatbestendiger en minder problemen op de weg heeft door innovatieve vervoersconcepten. De Zuidvleugel op weg naar een schone economie.'

Waarmee kan de Zuidvleugel zich internationaal onderscheiden?

Kool: 'We hebben het over een economisch buitengewoon sterk gebied. Den Haag Internationale Stad van Vrede en Recht ontwikkelt zich als centrum van dienstverlening op het gebied van veiligheid en conflictbeheersing. In Rotterdam ligt één van de grootste havens van de wereld. Maar ik noem ook graag Greenport Westland en topgebieden als Life Science & Health die sterk zijn vertegenwoordigd in Leiden, Delft en Rotterdam. En vergeet niet de kwaliteit en de diversiteit van de verschillende steden en groengebieden. Die maken dat we een concurrerend aanbod kunnen doen aan het internationaal bedrijfsleven.' Baljeu: 'Transport & logistiek, chemie & energie en water- en deltatechnologie zijn krachtige sectoren in de Zuidvleugel, stevig

verankerd in met name het Rotterdamse deel van de regio. Over tien jaar hebben we bijvoorbeeld een logistieke sector die nog veel meer goederen overslaat en efficiënt naar het achterland vervoert, maar die daarbij ook een toonaangevende mondiale positie inneemt als ketenregisseur van mondiale stromen van goederen en informatie. Dan hebben we een industrieel complex in de Rotterdamse haven dat nog steeds veel geld verdient aan fossiele brandstoffen, maar dat ook klaar is om een belangrijke positie in te nemen op de markt van biobased energie en chemie. Daar liggen grote kansen, waar we nu de eerste stappen voor moeten zetten. Dat vraagt niet alleen om het hebben van een visie, maar ook om de slagkracht om die visie te realiseren.'

Wat is het belang van de economische agenda?

Van Dijk: 'De belangrijkste boodschap van Roland Berger is dat Zuidvleugel geweldig veel potentie heeft. De onderzoekers zeggen: in 2020 kun je 40 miljard euro méér verdienen dan in 2010, als je dat in negen kansrijke sectoren doet en als je dat met gezamenlijke kracht doet. Het probleem van de Zuidvleugel is dat er veel te gefragmenteerd gewerkt wordt en met te weinig schaal. De provincie

Lees verder op pagina 2

ZUIDVLEUGEL 2011

De Zuidvleugelagenda is gebaseerd op de Gebiedsagenda Zuidvleugel/Zuid-Holland. Voor 2011 staan de volgende thema's centraal:

Bereikbaarheid

Economische en binnenstedelijke centra en woonmilieus moeten goed bereikbaar blijven met een samenhangend netwerk van openbaar vervoerverbindingen en een (hoofd)wegenstructuur.

Economische Agenda

Uit het onderzoek naar de economische potenties van de Zuidvleugel, dat in opdracht van het BPZ is uitgevoerd, komen negen sterke clusters naar voren. In de uitvoeringsagenda 'Kiezen voor Diversiteit' worden in samenwerking tussen publieke en private partijen, concrete acties verder uitgewerkt.

Verstedelijkingsstrategie

Door minder uit te breiden buiten de steden en meer perspectief te bieden er binnen, wordt de schaarse ruimte in de Zuidvleugel gekoesterd en het draagvlak voor sociale, economische en culturele ontwikkeling versterkt. Hiermee biedt de Zuidvleugel een internationaal aantrekkelijk en concurrerend vestigingsklimaat.

Landschap dichtbij huis

Intensiveren binnen de stad maakt het nodig om landschappen rond de steden te verbeteren. Deze moeten open blijven en beter bereikbaar worden, zodat iedere inwoner van de regio snel in een groene omgeving kan zijn.

Water- en energieopgaven

In de gebiedsagenda zijn waterveiligheid, zoetwater- en energievoorziening als belangrijke opgaven geagendeerd. De Zuidvleugel kan zich als innovatieve regio in klimaatverandering en energietransitie ontwikkelen.

BPZ KORT

Samenwerking in context van bestuurlijke verandering

De voornemens en overwegingen van het kabinet tot bestuurlijke aanpassingen en de vorming van de metropoolregio Rotterdam - Den Haag plaatst de Zuidvleugel in een veranderende context. Dit was aanleiding voor de afspraak in het BPZ van 27 januari, dat de burgemeesters van Rotterdam en Den Haag samen met de Commissaris van de Koningin zich zullen buigen over dit vraagstuk. Zij zullen een voorstel formuleren waarmee de Zuidvleugelsamenwerking aan de huidige tijdgeest kan worden aangepast.

Vervolg interview

doet wat, het rijk doet wat, de steden doen wat. Bundel die krachten in hemelsnaam, zeggen de onderzoekers, want jullie lopen elkaar in de weg. Zo'n 450 Aziatische bedrijven, grote multinationals, gaan in de komende tien jaar op zoek naar een plek in Europa om zich te vestigen. Als we daar een substantieel aandeel van willen, kunnen we ons ieder apart gaan voorstellen, als kleine muisjes, of we komen met een gezamenlijk verhaal en laten zien dat we echt wat voorstellen. En dan moet het niet uitmaken of een bedrijf in Leiden, Zoetermeer, Delft, Den Haag of Rotterdam neerstrijkt. Want als het in Den Haag regent, dan druppelt het in Delft – en andersom.' Kool: 'De economische agenda zorgt ervoor dat we op scherp blijven staan. Het maakt duidelijk dat de diversiteit in de Zuidvleugel een kracht is die we delen met veel andere internationale topregio's. Maar het laat ook zien dat we echt aan de bak moeten om de concurrentie met andere regio's te kunnen winnen. Concreet aan de slag gaan, mensen inspireren, ondernemers verder helpen en minder directeuren in overheidsland!' Baljeu: 'De Economische Agenda Zuidvleugel heeft vooral een functie in het aanbrengen van focus. We moeten met bedrijfsleven en kennisinstellingen tot een gezamenlijke agenda komen en bereid zijn om samen te werken aan concrete initiatieven. We laten met de Economische Agenda Zuidvleugel aan de partijen binnen én buiten de regio zien, waar onze economische strategie zich op richt en welke inspanningen we ondernemen om de economische kansen in de regio te benutten. De agenda kan op die manier een rol spelen bij het vormen van coalities tussen partijen binnen de regio én met partijen daarbuiten. Een groot deel van de economische topgebieden die het kabinet heeft benoemd kent zwaartepunten in de Zuidvleugel. De Economische Agenda vormt een basis om tot samenwerking met het rijk te komen.'

De Zuidvleugel beschikt over een aantal zeer krachtige internationaal concurrerende sectoren waarmee de regio een belangrijke bijdrage levert aan de economische prestaties van de BV Nederland. De meeste van de door de Rijksoverheid geïdentificeerde topgebieden hebben hun kern in de Zuidvleugel. De mainport Rotterdam, de greenports, het Haagse cluster van vrede, recht en veiligheid en economische clusters rond de universiteiten van Delft, Leiden en Rotterdam op het gebied van life sciences, water- en deltattechnologie zijn allemaal beeldbepalende sectoren die leidende posities innemen in internationale groeiemarkten. Daarnaast beschikt de Zuidvleugel met de stedelijke agglomeraties van de metropoolregio Rotterdam - Den Haag over krachtige stedelijke centra waar zich grote concentraties van zakelijke dienstverlening bevinden, o.a. op het gebied van ICT en telecom, pensioenen en verzekeringen en havengerelateerde zakelijke diensten.

De diversiteit van de economie is een belangrijke kracht van de Zuidvleugel. Het is de basis onder de vernieuwing van de economische structuur. Internationale case studies laten zien dat een diverse economische structuur een belangrijk kenmerk is van succesvolle regio's. Niet alleen zijn zulke regio's beter bestand tegen conjuncturele schokken, vooral ook biedt een diverse economie mogelijkheden tot kruisbestuiving tussen verschillende economische activiteiten. 'Not speciality but diversity is the future' voor deze regio volgens de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) in de analyse Higher Education in Regional and City Development Rotterdam

dam [The Netherlands, OECD 2010]. Op de dwarsverbanden tussen sectoren ontstaan vaak innovaties, bronnen van economische bijdrage levert aan de economische prestaties van de Zuidvleugel is daardoor ook groot. Het onderzoek dat Roland Berger Strategy Consultants recentelijk heeft uitgevoerd in opdracht van het Bestuurlijk Platform Zuidvleugel laat zien dat de economische ontwikkeling van de Zuidvleugel de komende tien jaar vooral wordt bepaald door negen stuwende sectoren:

1. Transport & Logistiek,
2. Chemie & Energie,
3. Greenports,
4. Vrede, Recht & Veiligheid,
5. Cleantech,
6. Life Sciences & Health,
7. Pensioenen & Verzekeringen,
8. Maritiem en
9. ICT & Telecom.

V.l.n.r. F.J. van den Dever – Dordrecht, P.L. Guldemond – Delft, J. van der Tak – Stadsgewest Haaglanden, B. Emmens – Zoetermeer, J. Baljeu – Rotterdam, H.P.M. Kool – Den Haag, J.W.A. van Dijk – provincie Zuid-Holland, R. Strijk – Leiden, J.B. uit den Boogaard – Holland Rijnland, A.S. Scholten – Drechtsteden, T. Hoekstra – Alphen aan den Rijn, J.P.J. Lokker – Midden-Holland

Het onderzoek laat ook zien dat het geen vanzelfsprekendheid is dat de aanwezige groeipotentie ook daadwerkelijk wordt gerealiseerd. Roland Berger spreekt van een opgave zonder precedent. Belangrijke hindernissen in de regio liggen op terreinen als: versnippering en onvoldoende schaal van initiatieven, gebrekkige samenwerking, de aansluiting onderwijs op arbeidsmarkt en innovatie.

De portefeuillehouders economie in de Zuidvleugel hebben de handen ineen geslagen om gezamenlijk te werken aan de Economische Transitie Agenda voor de Zuidvleugel, op basis waarvan de zuidvleugelpartners met het bedrijfsleven en kennisinstellingen concrete afspraken maken om deze hindernissen gezamenlijk aan te pakken en kansrijke ontwikkelingen aan te jagen.

Life Sciences & Health

Vrede, Recht & Veiligheid

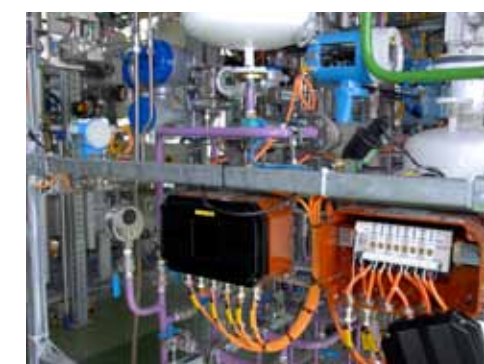
Maritiem

ICT

Cleantech

Chemie

Greenport

Schaalsprongprogramma's 2011-2015

In alle negen kansrijke sectoren wordt via tal van initiatieven ingezet op innovatie en vergroten van internationale concurrentiekracht. De ontwikkelingen in de Zuidvleugel hebben ook een nationaal belang.

Dit blijkt ook uit het feit dat een groot deel van de door het ministerie van EL&I benoemde topgebieden zich in de Zuidvleugel manifesteren. Deze gebieden zijn chemie, voedsel en bloemen, hightech, water, life sciences, energie, logistiek, tuinbouw en creatieve industrie. Per topgebied wordt door EL&I een integrale agenda met concrete actiepunten geformuleerd ter versterking van de Nederlandse concurrentiekracht en een duurzame samenleving. De integrale aanpak omvat een breed palet aan acties,

uiteenlopend van het aanpakken van onnodige regels, fiscaliteit, exportbevordering, talentontwikkeling, innovatie en duurzaamheid. De aanpak van de Economische Agenda sluit hierop aan, maar zet waar nodig de specifieke, regionale accenten. De cruciale vraag is op welke thema's de komende vier jaar extra versterking op zuidvleugelniveau nodig en effectief is. Hiertoe worden schaalsprongprogramma's en –projecten benoemd in elk van de negen kansrijke sectoren. Dit zijn programma's die:

- a. een schaalsprong bewerkstelligen in de ontwikkeling van de sector;
- b. passen binnen de relevante (sub-)regionale en Rijksagenda's;
- c. resultaten en effecten laten zien binnen de komende vier jaar;

d. organiserend vermogen binnen de regio bundelen en binden.

In de eerste helft van 2011 worden de schaalsprongprogramma's in overleg met bedrijfsleven en kennisinstellingen benoemd en uitgewerkt ten behoeve van het topgebiedenbeleid van de rijksoverheid, het EFRO-programma Kansen voor West of een nieuw te ontwikkelen regionaal stimuleringsfonds/instrument. Daar waar nog geen actie is ondernomen zullen bestuurlijke duo's per sector worden gevraagd om te zorgen voor draagvlak en voor een plan van aanpak langs de lijnen van de uitvoeringsagenda (arbeidsmarkt en onderwijs, promotie en acquisitie, financiering, valorisatie).

Acties

De zuidvleugelpartners presenteren met de Economische Transitie Agenda een ambitieuze agenda. De uitvoering vraagt om maatwerk. Sommige opgaven vragen om gecoördineerde actie op zuidvleugelniveau, andere opgaven worden al voortvarend opgepakt in lopende initiatieven binnen de Zuidvleugel. In deze initiatieven zit veel goedgerichte energie, power, betrokkenheid en samenwerkingsbereidheid. De economische agenda is erop gericht kansrijke initiatieven met elkaar te verbinden waar dat leidt tot meer focus, massa, slagkracht en snelheid in de uitvoering.

Fysieke bereikbaarheid en een adequate ruimtelijke voorziening van bedrijfsruimte van de benodigde kwantiteit, kwaliteit en ligging zijn opgaven vanuit de economie die

moeten worden doorvertaald in de ruimtelijke programma's, die ondermeer zijn gebundeld in het MIRT. De opgaven ten aanzien van het (beroeps)onderwijs, arbeidsmarkt en organiserend vermogen (waaronder samenwerking tussen kennisinstellingen, bedrijven en overheid – de zogenaamde triple helix) worden waar dat mogelijk is vertaald naar generieke programma's, en waar nodig naar een sectorspecifieke aanpak. Over de gehele breedte van de zuidvleugel economie hebben de zuidvleugelpartners met elkaar afgesproken zes acties te ondernemen:

1. Gebiedsspecifieke aanpak Arbeidsmarkt en Onderwijs gericht op knelpunten in de stuwende sectoren van de Zuidvleugel.
2. Bevorderen van samenwerking op het gebied van internationale acquisitie en

het aangaan van langjarige structurele internationale samenwerkingsrelaties met regio's in groeielanden (preferred cooperation and package deals).

3. Ontwikkelen van een valorisatieagenda i.s.m. de kennisinstellingen en bedrijfsleven.
4. Gezamenlijk oppakken van de opgave m.b.t. campusontwikkeling rond de universiteiten en kennisinstellingen (Leiden Bio Science, Haagse Campus, TIC Delft/ Stadshavens).
5. Onderzoek naar een Regionaal Ontwikkelingsmaatschappij (inclusief groei-stimuleringsfondsen).
6. Ontwikkelen van schaalsprongprogramma's ter stimulering van extra marktkansen.

De samenwerking beperkt zich niet tot het schaalniveau van de Zuidvleugel alleen. De activiteiten van bedrijven en kennisinstellingen zijn immers niet gebonden aan bestuurlijke en administratieve grenzen en gebiedsafbakeningen. Het realiseren van de doelstellingen van de Economische Agenda Zuidvleugel vraagt nadrukkelijk om een open blik naar buiten en het zoeken naar en versterken van functionele verbanden met andere steden en regio's, binnen de landsgrenzen tot ver daarbuiten.

'Het gaat om individuen die hun nek willen en durven uitsteken.'

HET ONDERZOEK VAN ROLAND BERGER IS BEGELEID DOOR EEN EXPERT COMMITTEE BESTAANDE UIT VERTEGENWOORDIGERS VAN BEDRIJFSLEVEN, KENNISINSTELLINGEN EN MAATSCHAPPELIJKE ORGANISATIES ONDER VOORZITTERSCHAP VAN JAN FRANSSSEN, VOORZITTER BESTUURLIJK PLATFORM ZUIDVLEUGEL (BPZ). DE ROL VAN DE EXPERTS WAS DE KWALITEIT, DE BREDTE EN DIEPGANG VAN HET ONDERZOEK TE STUREN EN TE BEWAKEN EN ACTUELE INZICHTEN EN KENNIS IN HET ONDERZOEK IN TE BRENGEN. ONDERSTAAND HET ADVIES WAARMEE DE LEDEN VAN DE EXPERT COMMITTEE HET RAPPORT HEBBEN AANGEBODEN AAN HET BPZ.

'Het onderzoek van Roland Berger bevestigt de economische kracht van de Zuidvleugel. De regio herbergt economische clusters en een kennisinfrastructuur die tot de wereldtop behoren. De groeipotentie van traditionele sterke sectoren als chemie, energie, transport en greenports is groot, zeker als er kruisbestuiving plaatsvindt met relatief nieuwe sectoren als Cleantech, ICT & Telecom en Life Science & Health. Het onderzoek maakt ook inzichtelijk dat het geen vanzelfsprekendheid is dat die potentie daadwerkelijk wordt gerealiseerd. Ontwikkelingen als de vergrijzing, de klimaatverandering, en de energiecrisis nopen het (regionale) bedrijfsleven tot ongekende inspanningen om concurrerend te blijven. De concurrentiekracht van het bedrijfsleven zal gevonden moeten worden in meer innovatie, flexibiliteit en verduurzaming. Roland Berger spreekt terecht van

een transitie-opgave van nationaal belang, die overigens nauw aansluit bij het nieuwe kabinetsbeleid.

Het onderzoek van Roland Berger laat scherp zien dat de belangrijkste hindernissen voor de realisering van de groei liggen op terreinen als de regio profilering (gebrek aan focus, bestuurlijke drukte), arbeidsmarkt, ruimte, bereikbaarheid en bovenal innovatie. Het onderzoek maakt tevens duidelijk dat het slechten van deze hindernissen om een integrale aanpak vraagt van diverse met elkaar samenwerkende partijen. Wij sluiten ons geheel aan bij de conclusie van Roland Berger dat er in de Zuidvleugel tot dusver te gefragmenteerd wordt gewerkt en dat er te weinig schaal wordt gemaakt. Om te waarborgen dat het advies wordt opgevolgd door een breed gedragen

uitvoeringsagenda hebben de portefeuillehouders (regionale) economie van de provincie Zuid-Holland, Rotterdam en Den Haag als adviserende leden zitting gehad in de Expert Committee. Het verheugt ons dat zij hebben afgesproken om zich samen met de portefeuillehouders economie van de regio en hand in hand met bedrijfsleven en kennisinstellingen te gaan inzetten voor de uitvoering van de maatregelen zoals benoemd in het advies. Het succes van de agenda is immers afhankelijk van mensen. Het zullen uiteindelijk individuen uit de regio moeten zijn die de nek willen en durven uit te steken. Dat vraagt om strategisch en bindend leiderschap van key stakeholders. De 'trekkers' bepalen de uitvoeringsvorm. De Zuidvleugel heeft de ambitie om tot de topregio's van Europa te behoren. Dat is niet alleen een bestuurlijke wens, maar ook een maatschappelijke noodzaak. Het reali-

seren van de groeipotentie vergt inspanningen van velen om het vestigingsklimaat van de regio blijvend te versterken. Wij willen opmerken dat de keuzes die nu gemaakt worden, de positie van zowel de regio als Nederland over tien, twintig en wellicht dertig jaar bepalen. De opbrengsten kunnen naventant zijn: meer werkgelegenheid, een schoner en duurzamer bedrijfsleven en een toekomstbestendige regio.'

prof. dr. W.A. Hafkamp, hoogleraar Economie Erasmus Universiteit en wetenschappelijk directeur Nicis Institute; mr. drs. Minnesma MBA, directeur Stichting Urgenda; ir. drs. H.N.J. Smits, president-directeur Havenbedrijf Rotterdam N.V.; dr. V.C.M. Timmerhuis, algemeen secretaris / directeur Sociaal Economische Raad; ir. R. Willems, lid Eerste kamer der Staten Generaal, voormalig president-directeur Shell Nederland

Masterclasses Woonmilieus Zuidvleugel

Behoeftte aan kwaliteit vraagt om andere attitude

HET BESTUURLIJK PLATFORM ZUIDVLEUGEL ORGANISEERDE IN 2010 VOOR ELK VAN DE VIJF ZUIDVLEUGELREGIO'S EEN MASTERCLASS WOONMILIEUS. IN DE MASTERCLASSES WERD UITGELEGD HOE HET BEGRIP WOONMILIEU KAN HELPEN BIJ HET REALISEREN VAN KWALITEIT IN HET REGIONALE WONINGAANBOD.

De opgave in de woningbouw verschuift meer en meer van kwantiteit naar kwaliteit. De huidige crisis op de woningmarkt heeft ook in de Zuidvleugel duidelijk gemaakt dat niet elke gebouwde woning ook automatisch wordt verkocht. Consumenten worden kritischer en weten steeds beter wat ze willen: niet alleen het aantal slaapkamers telt, maar ook de plek waar de woning ligt en de omgeving daarvan: het woonmilieu.

De regio's van de Zuidvleugel merken ook dat de woningmarkt zich steeds meer afspeelt over de gemeentegrenzen heen. Of die prachtige jaren '30 woning in Leidschendam staat of in een Haagse wijk maakt voor de meeste consumenten steeds minder uit. Veel belangrijker zijn de nabijheid van voorzieningen, zoals parkeerruimte of een prettige groene omgeving. Of het nu in de Stadsregio Haaglanden is of Midden-Holland, gemeenten realiseren dat het nu het moment is om gezamenlijk afspraken te maken wie wat bouwt en voor wie de woningen bedoeld zijn.

In de masterclasses ging het over het nieuwe motto: regionale afspraken over kwaliteit in plaats van alleen kwantiteit. Maar wat is dan kwaliteit? Hoe zorgen we dat we in onze regio een aantrekkelijke, veelzijdige woningvoorraad hebben? Waar zijn we goed in, welke milieus ontbreken en waarvan hebben we eigenlijk al teveel? Dat lijken basale vragen, maar in de praktijk betekent het: niet langer bouwen zoals voorheen en stoppen met het dichtrekenen van plannen.

Het concept 'woonmilieu' wordt veel gebruikt in de discussie over kwaliteit. In onze studie voor de Stadsregio Rotterdam merkten we dat het begrip vaak nog vaag blijft en er verschillende indelingen door elkaar heen worden gebruikt. Daartoe ontwikkelden we de Rosetta-methode voor de stadsregio Rotterdam in het kader van het Verstedelijkings-scenario 2020. Voor Rosetta werd op basis

van gesprekken met alle gemeenten en betrokkenen een nieuwe, eenvoudige en gemeenschappelijke taal ontwikkeld. Het doel was niet om weer een nieuwe definitie te maken, maar om te komen tot een gezamenlijke definitie. Deze aanpak werkt. Behalve de stadsregio en gemeenten werden ook de corporaties (verenigd in de Maaskoepel) bij het ontwikkelen van Rosetta betrokken. Inmiddels worden op basis van een gemeenschappelijke taal afspraken gemaakt.

We herkennen vijf basismilieus tussen grootstedelijk aan de ene kant en landelijk aan de andere. Per regio kunnen typische submilieus worden benoemd, zoals subuurbaan exclusief (het villawijk-milieu) of rustig stedelijk (rustige plekken in de grote stad). De kenmerken van deze milieus zijn in de gesprekken met de gemeentes benoemd. In de Rotterdamse indeling ligt de nadruk nu op de stedelijke en suburbane milieus, maar bij een versie voor een meer groene regio als Midden-Holland zou een verdere onderverdeling van dorpse en landelijke milieus meer voor de hand liggen.

Uitdagingen

In de verstedelijkingsafspraken 2010-2020 is de intentie uitgesproken om vraag en aanbod van woonmilieus per regio cijfermatig in balans te brengen. Een goede start om het thema woonmilieus op de agenda's van gemeenten, regio's en provincie te krijgen. De masterclasses overziend, zien we in het verlengde daarvan een aantal urgente uitdagingen, waar de Zuidvleugelpartners met elkaar voor staan.

1. *Spreken van een gemeenschappelijke taal, ook met de markt.* We hebben gemerkt dat de noodzaak van afspraken over de kwaliteit van woonmilieus binnen de Zuidvleugel algemeen wordt erkend. In de serie masterclasses zagen we dat een discussie over kwaliteit goed in regionaal verband kan worden ge-

voerd aan de hand van de Rosetta-methode. Inmiddels zijn we dan ook met verschillende Zuidvleugelregio's in gesprek om te komen tot een regiospecifieke woonmilieu-indeling. Er is echter nog een lange weg te gaan. Lang niet alle partijen in de Zuidvleugel zijn bekend met het begrip woonmilieu. Door een gemeenschappelijke taal te spreken, niet alleen als overheden onder elkaar maar zeker ook met de marktpartijen kan communicatie over kwaliteit veel makkelijker verlopen.

2. *Sterke contrasten maken op kleine projecten.* Communicatie over kwaliteit is hard nodig. De woningmarkt is veranderd van een aanbodmarkt in een vragersmarkt. Een groot deel van de woningbouwproductie zal in bestaand stedelijk gebied worden gerealiseerd. Onterecht ontstaat hierbij soms het beeld van een overvol en druk stedelijk gebied. Dat is helemaal niet nodig. Er is voldoende ruimte in de bestaande stad. Bouwen in bestaand stedelijk gebied zal vragen om het aanbrengen van sterkere contrasten en meer differentiatie. Dus niet overal van hetzelfde in dezelfde dichtheid. De toekomst is er een van twintig kleine projecten in plaats van één grote. Dat vraagt een veel grotere inspanning van alle betrokken partijen. Daarom is het belangrijk voor lokale partijen om de beoogde woonmilieus onderling af te stemmen.

3. *Kijken over grenzen van gemeenten en regio's.* Afstemming van woonmilieus geldt niet alleen voor gemeentes, maar ook voor de regio's onderling. De woningmarkt houdt niet op bij de regiogrens. Met name afstemming van knopen aan het Zuidvleugelnetwerk zou moeten leiden tot een gedifferentieerd netwerk waarlangs gewerkt en gewoond wordt. Daarnaast kan het gezamenlijk benoemen van dé topmilieus van de Zuidvleugel helpen bij het ontwikkelen van de eigen regionale identiteiten.

4. *Gezamenlijk attitude veranderen: "spreken, denken en acteren in woonmilieus."* Al met al vraagt een kwalitatieve benadering van de woningmarkt om een attitudeverandering van alle verantwoordelijke partijen. Daarbij hoort een instrumentarium dat gericht is op het benoemen van kwaliteit en onderscheid. De Rosettamethode is zo'n instrument, dat zeer zeker in discussie met andere regio's nog zal worden verfijnd en aangescherpt. Als lokale partijen en regio's zover willen gaan, vraagt dit ook om acties van het rijk. Het nationale woningbehoefteonderzoek is een goed vertrekpunt voor regio's, maar in de bestaande indeling worden woonmilieus te kwantitatief benaderd en wordt gebruikt gemaakt van containerbegrippen. Lokale inspanning om differentiatie aan te brengen moet bij het rijk leiden tot een differentiatie van het beeld die werkbaar is in de nieuwe tijd van veel kleine interventies in bestaand stedelijk gebied.

Rogier van den Berg en Bart Witteman van bureau Zandbelt&vandenBerg

AGENDA 2011

- Dinsdag 15 maart
Directieraad Zuidvleugel
- Donderdag 28 april
Directieraad Zuidvleugel +
Mobiliteits overleg Zuidvleugel
- Juni
Bestuurlijk Platform Zuidvleugel
- Donderdag 15 september
Directieraad Zuidvleugel
- September
Bestuurlijk Platform Zuidvleugel
- Donderdag 6 oktober
Directieraad Zuidvleugel +
Mobiliteitsoverleg Zuidvleugel
- Donderdag 17 november
Directieraad Zuidvleugel
- Woensdag 30 november
Bestuurlijk Platform Zuidvleugel
- Dinsdag 13 december
Directieraad Zuidvleugel +
Mobiliteits overleg Zuidvleugel

OVER BESTUURLIJK PLATFORM ZUIDVLEUGEL

De Zuidvleugel is het gebied in het zuidwesten van de Randstad, binnen de provinciale grenzen van Zuid-Holland. Het gebied is met 3,5 miljoen inwoners één van de dichtstbevolkte regio's van Europa. Bestuurlijk Platform Zuidvleugel houdt zich bezig met de ontwikkeling van economische vitaliteit, natuur en water, bereikbaarheid en woningaanbod van de deelnemende partners: Provincie Zuid-Holland, Regio Holland-Rijnland, Stadsgewest Haaglanden, Gemeente Den Haag, Stadsregio Rotterdam, Gemeente Rotterdam, Drechtsteden en Midden-Holland (ISMH). Het Bestuurlijk Platform Zuidvleugel staat onder voorzitterschap van de Commissaris van de Koningin.
→ Zie ook www.zuidvleugel.nl

COLOFON

De Zuidvleugelkrant is een uitgave van Bestuurlijk Platform Zuidvleugel.

Samenstelling en redactie
Zuidvleugelbureau

Fotografie
Provincie Zuid-Holland

Ontwerp en productie
Zinnebeeld

Drukwerk
De Nieuwe Grafische

Voor meer informatie
Zuidvleugelbureau
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
070 4418303
zvleugel@zuidvleugel.nl
www.zuidvleugel.nl

Le Medi, Rotterdam

Hogelaan, Vlaardingen

Vlinderbuurt, Rotterdam

Buizengat, Vlaardingen